

ความวิตกกังวลหลังคลอดของมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก

กชภัท วงศ์ทองเกื้อ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

มิถุนายน 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รอ.หญิง ดร.ชนัดดา แนนเกษร อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ พริยา ศุภศรี อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รศ.ดร.อรรณพ แก้วบุญชู ประธานสอบวิทยานิพนธ์ โดยผู้วิจัยได้รับคำแนะนำและคำปรึกษาเพื่อปรับปรุง และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ รวมถึงแนวทางในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ตลอดจนข้อเสนอแนะที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงขอกราบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ โรงพยาบาลบางละมุง หัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาล หัวหน้างานห้องคลอด เจ้าหน้าที่ห้องคลอด หัวหน้างานแผนกส่งเสริมสุขภาพ เจ้าหน้าที่แผนกส่งเสริมสุขภาพ ผู้ประสานงานและอำนวยความสะดวกที่ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี
สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้มีพระคุณทุกท่านที่ไม่สามารถเอ่ยนามได้ทั้งหมด
ที่มีส่วนช่วยให้การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

กชภัท วงศ์ทองเกื้อ

47920403: สาขาวิชา: การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช; พย.ม. (การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช)

คำสำคัญ: ความวิตกกังวลหลังคลอด/ มารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก

กษภัท วงศ์ทองเกื้อ: ความวิตกกังวลหลังคลอดของมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก

(POSTPARTUM ANXIETY AMONG PRIMIPAROUS ADOLESCENT MOTHERS)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: ชนิดดา แนบเกษร, Ph.D., พริยา สุภศรี, วท.ม. 99 หน้า.

ปี พ.ศ. 2554.

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา แบบหาความสัมพันธ์เพื่อศึกษาความวิตกกังวลหลังคลอดของมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร การสนับสนุนทางสังคม การปรับตัวต่อบทบาทการเป็นมารดา กับความวิตกกังวลหลังคลอดของมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก กลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก ที่มารับบริการวางแผนครอบครัว แผนกส่งเสริมสุขภาพ โรงพยาบาลชุมชน ขนาด 120 เตียง และที่อยู่ในชุมชนเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดชลบุรี จำนวน 158 ราย การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม แบบสอบถามการปรับตัวต่อบทบาทการเป็นมารดา และแบบสอบถามความวิตกกังวล โดยมีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ .70 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และสถิติไค-สแควร์

ผลการวิจัย พบว่า ความวิตกกังวลหลังคลอดของมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงดูบุตรและการปรับตัวต่อบทบาทการเป็นมารดา มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับความวิตกกังวลแบบแฝงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .51, r = .43$) การสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำกับความวิตกกังวลแบบแฝงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .27$) นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า อายุ รายได้ของครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับความวิตกกังวลขณะเผชิญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .16, r = .21$) และการสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำกับความวิตกกังวลขณะเผชิญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .24$) การรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร และการปรับตัวต่อบทบาทการเป็นมารดา มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับความวิตกกังวลขณะเผชิญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .43, r = .34$ ตามลำดับ)

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยด้านอายุ รายได้ของครอบครัว สถานภาพสมรส การรับรู้ความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร การสนับสนุนทางสังคม และการปรับตัวต่อบทบาทการเป็นมารดา มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวลหลังคลอดในมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก ดังนั้น บุคลากรในทีมสุขภาพ ควรจัดโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร การสนับสนุนทางสังคม และการปรับตัวต่อบทบาทการเป็นมารดาให้กับมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก เพื่อป้องกันปัญหาความวิตกกังวลหลังคลอดให้กับมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก

47920403: MAJOR: PSCHYCIATRIC MENTAL HEALTH NURSING; M.N.S
(PSCHYCIATRIC MENTAL HEALTH NURSING)

KEYWORDS: POSTPARTUM ANXIETY/ PRIMIPAROUS ADOLESCENT MOTHERS
KOTCHAPAT WONGTHONGKUA: POSTPARTUM ANXIETY AMONG
PRIMIPAROUS ADOLESCENT MOTHERS. ADVISORY COMMITTEE: CHANUDDA
NABKASORN, Ph.D., PIRIYA SUPPASRI, M.S. 99 P. 2011.

The purposes of this study were to examine postpartum anxiety among primiparous adolescent mothers and to test its relationships with personal factors, mothers' perceived self – efficacy in rearing infants, social support and adaptation to mother role. The sample consisted of 158 primiparous adolescent mothers who attended family planning clinic of a 120 – bed community hospital located in Chon Buri province. Simple random sampling technique was used to include the samples. Instruments employed in this study include : 1) The Demographic data Form 2) Mothers' Perceived self – Efficacy in Rearing Infants Questionnaires.3) Social support Questionnaires. 4) The Adaptation to Mother Role Questionnaires and 5) The State-Trait Anxiety Inventory and had a reliability .70. Descriptive statistics, Pearson's Product Moment Correlation Coefficient and Chi-square tests were computed for data analyzing.

The findings revealed that postpartum anxiety of primiparous adolescent mothers was in a moderate level. Mothers' perceived self – efficacy in rearing infants and adaptation to mother role had significantly and moderately positive correlation($p < .01$) with trait anxiety ($r = .51$, $r = .43$). Social support had significantly positive correlation ($p < .01$) at the low level with trait anxiety ($r = .27$). Age and income also had significantly positive correlation ($p < .05$) at the low level with state anxiety ($r = .16$, $r = .21$). Mothers' perceived self – efficacy in rearing infants and adaptation to mother role had moderately positive correlations ($p < .01$) with state anxiety ($r = .43$, $r = .34$). Social support had positive correlation ($p < .01$) at the low level with state anxiety ($r = .24$).

The results revealed the associations of many factors with anxiety among primiparous adolescent mothers. Therefore, nursing intervention aimed at promoting mothers' perceived self – efficacy in rearing infants, increasing social support, and enhancing adaptation to mother role should also be implemented in order to prevent postpartum anxiety in primiparous adolescent mothers.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
สมมติฐานของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
การเปลี่ยนแปลงระยะหลังคลอดของมารดาวัยรุ่น.....	9
ความวิตกกังวลหลังคลอดของมารดาวัยรุ่น.....	12
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวลหลังคลอดของมารดาวัยรุ่น.....	25
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	32
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	32
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	33
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	38
การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง.....	38
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	39
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	40

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	41
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	60
สรุปผลการวิจัย.....	60
อภิปรายผลการวิจัย.....	62
ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้.....	67
ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป.....	68
บรรณานุกรม.....	69
ภาคผนวก.....	74
ภาคผนวก ก.....	75
ภาคผนวก ข.....	79
ภาคผนวก ค.....	81
ภาคผนวก ง.....	83
ภาคผนวก จ.....	87
ภาคผนวก ฉ.....	91
ภาคผนวก ช.....	95
ภาคผนวก ซ.....	97
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	99

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวน และร้อยละของข้อมูลทั่วไปของมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก ($n = 158$)...	42
2 จำนวน และร้อยละของมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก จำแนกตามการรับรู้ ความสามารถในการเลี้ยงดูบุตร.....	46
3 ค่าคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการสนับสนุนทางสังคมของมารดา วัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก ($n = 158$).....	48
4 ค่าคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการปรับตัวต่อบทบาทการเป็น มารดา ของมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก ($n=158$).....	49
5 ค่าคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความวิตกกังวลแบบแฝงของมารดา วัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก ($n = 158$).....	53
6 ค่าคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความวิตกกังวลขณะเผชิญของ มารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตรคนแรก ($n=158$).....	54
7 ความสัมพันธ์ของตัวแปร ด้านอายุ รายได้ของครอบครัว การรับรู้ความสามารถ ในการเลี้ยงดูบุตร การสนับสนุนทางสังคม การปรับตัวต่อบทบาทการเป็นมารดา กับ ความวิตกกังวลแบบแฝง และความวิตกกังวลขณะเผชิญ โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient).....	55
8 ความสัมพันธ์ระหว่าง ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ ความต้องการ การมีบุตรของมารดาวัยรุ่น ความต้องการมีบุตรของสามีกับความวิตกกังวลแบบแฝง โดยใช้การทดสอบไค-สแควร์ (X^2 - test).....	57
9 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่าง การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ ความต้องการการมีบุตรของมารดาวัยรุ่น ความต้องการมีบุตรของสามีกับความวิตก กังวลขณะเผชิญโดยใช้การทดสอบไค-สแควร์ (X^2 - test).....	58

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
2 แสดงกลไกการเกิดความวิตกกังวล.....	14
3 แบบวัดความวิตกกังวลโดยการเปรียบเทียบกับสายตาของกาเบอร์สัน (Gaberston)...	22